РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орґан Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 28-го падолиста 1915. Ч. 143. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, November 28, 1916. No. 143.

СОЮЗНІ ВІЙСКА 45 МИЛЬ ВІД БУКАРЕШТУ.

МАКЕНЗЕН ПЕРЕПРАВИВ СЯ ЧЕРЕЗ ДУНАЙ, ФАЛЬКЕНГАЙН ЧЕРЕЗ РІКУ АЛЮТУ.

Президент російського кабінету міністрів, Штірмер, уступив.

БУВШИЙ ГРЕЦЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ВЕНІЦЕЛЬОС ВИПОВІВ БОЛГАРІЇ ВІЙНУ.

ВІЙНА З РУМУНІЄЮ:

МАКЕНЗЕН ПЕРЕЙШОВ ЧЕРЕЗ ДУНАЙ. — ФАЛЬКЕНГАЙН НАД АЛЮТОЮ. — ОРШОВА І ТУРНУ СЕВЕРІН ЗДОБУТІ.

БЕРЛІН, 24. падолиста. — **Воєнні події на румунськім терені війни розиваються ся з небувалою скоростию Зломанє сили „останного аліянта" відбуваєть ся скорше ніж сего можна було надіяти ся.**

Армія Фалькенгайна зближаєть ся скорим кроком до ріки Алюти. Занятє румунських міст, як Піатри, Злятіни і Каракаля, є питанєм кількох годин. Ся армія є віддалена тепер всего 80 миль від столиці Румунії, Букарешту.

Союзні війска відзискали угорське місто Оршову і здобули румунське місто Турну Северін.

Армія Макензена переправила ся в кількох місцях через Дунай на полудне і на схід від Букарешту.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА: Союзні війска зближають ся на цілій лінії до ріки Алюти. Неприятель робить приготовленя, щоби ставити опір на східнім березі ріки.

„В полудново-західнім куті Румунії союзні війска зломили опір неприятеля. Міста Оршова і Турну Северін, здобуті.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Союзні війска перейшли в богато місцях через Дунай".

БУКАРЕШТ ЗАГРОЖЕНИЙ З ТРОХ СТОРІН.

ЛОНДОН, 24. падолиста. — **Вісти, які надходять з воєнного терену в Румунії, є щораз сумнійші. У військових кругах вже зовсім втратили надію, щоби Румунія могла в якийсь спосіб виратувати ся.**

Останні вісти вказують, що неприятель нагромадив величезну силу війск, аби відразу заляти ними цілу Румунію. Велике затрівоженє викликала вість, що війска Макензена в кількох місцях перейшли через ріку Дунай і розпочали похід на Букарешт. (Букарешт є віддалений від Дунаю всего 30 миль (50 кільометрів).

У військових кругах підносять справу оборони Букарешту. Букарешт є кріпостию, яка складаєть ся з трох перстенів новочасних фортів. Однак більшість військових знавців є того переконаня, що оборона міста і кріпости була би зовсім безуспішна.

Коли значнійші сили російських війск не прибудуть в найблизших днях на поміч, то упадку Букарешту можна надіяти ся в дуже короткім часї. Треба також замітити, що рідка зелїзнича сїть в Румунії не позволяє на скоре переношенє війск з одного місця на друге.

В напрямі Букарешту маширують неприятельські війска рівночасно з трох сторін: від заходу, від півночи і від полудня.

АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА ПЕРЕЙШЛА РІКУ АЛЮТУ. — 800 ПОЛОНЕНИХ.

БЕРЛІН, 25. падолиста. — **Союзні війска заняли майже цілу так звану „Малу Волощину". Девята армія, яка після занятя Крайови розпочала наступ у східнім напрямі, перейшла в кількох місцях ріку Алюту і посуваєть ся дальше в напрямі Букарешту.**

В долині горішної Алюти союзні війска здобули кілька румунських місцевостий, беручи в полон поверх 800 Румунів.

Війска Макензена, які коло Зімници переправили ся на другий бік Дунаю, посувають ся у північнім напрямі, щоби злучити ся з війсками Фалькенгайна.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА: На східній границї Семигороду панує розмірно спокій. Кілька нападів неприятеля відбито з дуже тяжкими втратами для него.

„В долині горішної Алюти (на полудне від просмика Червоної Вежі) союзні війска здобули кілька румунських місцевостий помимо дуже сильного опору зі сторони неприятеля. Притім полонено 3 румунських официрів і поверх 800 жовнірів.

„Над долїшною і середущою Алютою становища румунських війск переломано. Союзні війска перейшли на східний берег ріки і посувають ся скорим кроком дальше наперед.

„В гористих околицях на полудневий схід від Турну Северіну румунські відділи ставлять завзятий опір.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Союзні війска, які переправили ся коло Зімници (напроти Свищова) на північний схід від Дунаю, заняли дооколичні місцевости і посувають ся дальше наперед".

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 25. падолиста. — Російський рапорт звучить:

„Над горішною Алютою неприятель вдарив знова з великою силою на румунські війска, приневолюючи їх до дальшого відвороту.

„Також і над горішною та долїшною Алютою румунські війска були приневолені уступити поза ріку Ольтец (доплив Алюти).

„В околиці Зімници німецькі війска перейшли через Дунай.

„В Добруджі неприятель перевів вчера кілька нападів на правім крилї нашої армії, але напади ударемнено при помочи гарматного огню".

УТЕЧА З БУКАРЕШТУ.

ЛОНДОН, 26. падолиста. — **Румунське правительство видало зарядженя, які мають на цїли перенесенє ріжних центральних інституцій державних і приватних з причини небезпеки, яка грозить Букарештови.**

Богатші мешканцї Букарешту вже від місяця перенесли ся зі столиці до Ґалацу, Браіли і Ясів, а деякі з них впрост до Росії.

Мале число зелїзничих шляхів утруднює удержанє належитого порядку при вивозї засобів поживи і ріжних матеріялів. Тому заходить часто потреба цїлковитого нищеня їх на місци, щоби лише не дістали ся до рук неприятеля.

ОБІ СОЮЗНІ АРМІЇ ЗЛУЧИЛИ СЯ РАЗОМ І РОЗПОЧАЛИ НАСТУП НА БУКАРЕШТ.

БЕРЛІН, 26. падолиста. — **Війска Фалькенгайна, які перейшли через ріку Алюту, і війска Макензена, які переправили ся коло Зімници через Дунай, получили ся разом в околиці міста Александрії (45 миль на полудневий захід від Букарешту) і тепер розпочали дальший наступ в напрямі Букарешту.**

Рівночасно посувають ся наперед також союзні війска, які находять ся на північний захід від Букарешту. Сї війска здобули румунські міста Рімнік і Вачеу та зближають ся до міста Пітешті.

Урядовий рапорт звучить:

„АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА: В долині горішної Алюти союзні війска здобули міста Рімнік і Вачеу та зломили сильний опір румунських війск, який вони ставили в гористій околиці на полудне від згаданих місцевостий.

„Німецька кіннота під командою ґенерала Шметова перейшла через середину Алюти і розбила відділи румунської кінноти, які мали за задачу крити відворот румунської армії. Переслїдуванє неприятеля триває дальше. Дороги переповнені кольонами утікаючих війск румунських. Румунські війска уступаючи палять свої села і нищать засоби збіжа і паші.

„Союзні війска, які переправили ся через долїшну Алюту, получили ся в околиці міста Александрії з війсками Макензена.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Під особистим наглядом Макензена союзні війска, які переправили ся коло Зімници через Дунай, переводять дальші воєнні операції після згори уложеного пляну. Союзні війска дійшли до Александрії.

„При переправі через ріку віддала велику прислугу фльотиля дунайських моніторів".

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

СОЮЗНІ ВІЙСКА ВІДБИЛИ НАПАД МОСКАЛЇВ НАД СТИРОМ.

БЕРЛІН, 26. падолиста. — Німецький урядовий звіт доносить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Недалеко побережа Балтійського моря і над рікою Сервечом та Щарою чинність російської артилерії змагаєть ся.

„На боевім фронтї, здовж горішного Стиру, наші війска відбили напад російських відділів в околиці місцевостий Крошина і Озерок.

„АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА: В Карпатах наступила погода і наші війска розпочали знова дальше переводити воєнні операції".

РОСІЙСЬКИЙ ЗВІТ.

ПЕТРОГРАД, 26. падолиста. — Російський рапорт доносить:

„Коло Прудів, на північ від Молодечна, наші жовніри зістрілили при помочи машинових крісів німецький лїтак. Одного офіцира і жовніра, які находили ся в лїтаку, взято в полон.

„Коло Піджаркова (над Стоходом) зістрілено другий ворожий лїтак. Летунів взято в полон.

„На захід від Ново-Алексинця (в околиці Залозець) артилерія неприятеля почала вчера сильно острілювати наші становища. Коло Почаївської Руди зістрілено один ворожий лїтак, а летунів взято в полон.

„В околиці села Августівки, на полудневий захід від зелїзничої стациї Озірна, наші патрулї напали на сторожу неприятеля, кількох жовнірів убили баґнетами, а кількох взяли в полон".

ПРЕЗИДЕНТ КАБІНЕТУ, ШТІРМЕР, УСТУПИВ.

ЛОНДОН, 24. падолиста. — **Російський міністер зелїзниць, Александер Трепов, іменований президентом кабінету на місце уступившого Штірмера.**

Рівночасно цар іменував Штірмера своїм коморником (високий уряд на царськім дворі) і потвердив його яко члена в державній раді.

Иншим знова указом цар зарядив відложенє нарад думи до 2-го грудня, щоби дати змогу новому президентови уложити спільний плян праці для правительства і думи.

Новий президент кабінету, Александер Трепов, служив через 9 літ при війску, а від 1895 р. був приділений до цальської кабінетової канцелярії. За президента Віттого Трепов мав брати живу участь в переводженю тодїшних реформ. В 1914 р. цар іменував Трепова членом державної ради. В кабінетї Штірмера був Трепов міністром зелїзниць.

Уступивший президент кабінету, Борис В. Штірмер, обняв се становище з днем 1. лютого 1916 р. після уступленя Ґоремикіна. Штірмер був від 1914 р. членом державної ради і через 14 літ займав на царськім дворі уряд „гофмайстра".

НАДЇЮТЬ СЯ ДАЛЬШИХ ЗМІН В КАБІНЕТЇ.

ПЕТРОГРАД, 24. падолиста. — **Уступленє Штірмера не було несподїванкою. Воно було природним вислїдом боротьби, до якої прийшло між російським кабінетом а думою. Місцеві часописи уважають іменованє Трепова президентом конечностию російської держави.**

Часопись „Рѣчь" заявляє, що дума свою першу цїль осягнула, але з того не можна ще заключати, що також і проча програма буде переведена. Домаганє більшости думи щодо змін в кабінетї не наступило; уступила лише одна головна особа. Дальші зміни в кабінетї є конечні, а передівсїм усуненє міністра для внутрішних справ та іменованє відповідного чоловіка на міністра для заграничних справ. (Від часу уступленя міністра Сазонова Штірмер задержав був у своїх руках функції міністра для заграничних справ).

Инші часописи обговорюють сю справу в лагіднійший спосіб, але всі заявляють, що боротьба ще не покінчена.

НЕРАТОВ ІМЕНОВАНИЙ РОСІЙСЬКИМ МІНІСТРОМ ДЛЯ ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ.

ЛОНДОН, 25. падолиста. — З Петроґраду доносять, **що А. Нератов іменований міністром для заграничних справ.** Перед ним тека міністра для заграничних справ спочивала в руках бувшого президента кабінету, Бориса Штірмера.

А. Нератов займав доси становище головного директора департаменту для азійських справ в міністерстві для справ заграничних. Нератов уходить за доброго знавця в справах Далекого Сходу, Персії і Малої Азії.

ПОБІДА АНҐЛІЙСЬКИХ ВПЛИВІВ В РОСІЇ.

АМСТЕРДАМ, 25. падолиста. — Усуненє Штірмера приняла анґлійська преса з великою радостию. Штірмер належав до партії, яка була ворожо успособлена проти Анґлії, та робила заходи, щоби навязати з Німеччиною переговори в справі заключеня окремого мира.

Уступленє Штірмера уважають за побіду анґлійських впливів в Росії над впливами німецькими.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

ВЕНІЦЕЛЬОС ВИПОВІВ БОЛГАРІЇ І НІМЕЧЧИНІ ВІЙНУ.

ЛОНДОН, 25. падолиста. — **Грецьке провізоричне правительство, яке складаєть ся зі сторонників бувшого премієра Веніцельоса, виповіло формально війну Болгарії і Німеччині.**

Осідком провізоричного грецького правительства є місто Солунь. Веніцельос заняв від початку війни вороже становище проти Болгарії і центральних держав, домагаючи від грецького правительства, щоби воно стануло по сторонї аліянтів. Колиж однак грецьке правительство сего зробити не хотїло, Веніцельос виступив явно проти нього і оснував в Солуни комітет, який оголосив себе провізоричним правительством Греції і почав орґанізувати армію проти Болгарії.

В ПОХОРОНЇ ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ МОНАРХИ СОЮЗНИХ І НЕВТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ.

ВІДЕНЬ, 25. падолиста. — **Похорон цїсаря відбудеть ся в четвер.** В похоронї візьмуть участь монархи союзних держав: цїсар Вільгельм, король Фернинанд і королї та князї поодиноких німецьких держав. З невтральних держав має прибути король данський і еспанський.

ЗАВІЩАНЄ ЦЇСАРЯ ФРАНЦ ЙОСИФА.

ВІДЕНЬ, 25. падолиста. — Вчера отворено тестамент цїсаря Франц Йосифа, в якім містить ся богато великих записів на ріжні добродійні цїли.

АРХИКНЯЗЬ ЙОСИФ ОБНЯВ ГОЛОВНУ КОМАНДУ НАД АВСТРІЙСЬКИМИ ВІЙСКАМИ.

ВІДЕНЬ, 25. падолиста. — По цїсарови Карлови обняв головну команду над австрійськими і угорськими війсками, які находять ся на боевім фронтї проти Росії і Румунії, **архикнязь Йосиф.**

Архикнязь Йосиф має велику симпатію між Мадярами, тому його називають також „угорським архикнязем". Він є тепер головним командантом на боевій лінії, яка тягнеть ся від Днїстра, здовж Карпат аж до Румунії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакция не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

З біжучої хвилі.

Американський загал починає занимати ся питанєм, які є причини теперішньої дорожнї і як тій дорожнї зарадити. Виявило ся, що дорожню спричинили ті трости, які орудують споживними продуктами. До помочи тим трòстам станули ще американські зелїзницї, бо вони за доставу поживи алїянтам беруть далеко меньше нїж за такусаму доставу американському населеню. Окрім того ті зелїзницї доставляють наперед алїянтам амунїцію, відтак поживу, а свої мусять чекати на самий конець. З того приводу виринає у деяких впливових кругах гадка, щоби всї зелїзницї перебрало на себе правительство. Американський уряд навіть не знає, чи на підставі теперішних законів зможе щонебудь зробити всесильним капіталїстам.

Американський кореспондент, Герберт Б. Своп, який недавно повернув з Німеччини, опублїкував у нюйорській часописи „Ворлд" 19 статий під спільним заголовком „У нутрі німецької держави".

Своп каже між иншими цікавими річами, що в Німеччинї є сильне бажанє мира, але нїхто не вірить, аби конець війни був близкий. Мирові пляни обговорюєть ся лише загально, а не в подробицях. Иншого мира надіють ся Німцї, коли їм удасть ся побороти своїх ворогів, иншого, коли мав би остати ся на дальше передвоєнний стан, а ще иншого, коли побідниками вийдуть алїянти. Перший з тих сподіваних мирів, „мир побіди", має дуже маленьке число прихильників, другий — „мир з честию" є пропаґований всїми поступовими елєментами, а третий — „мир пораженя" не має за собою зовсїм нїкого. Після гадки Німців мир може прийти: 1) Коли Німцї побідять цїлковито алїянтів; 2) коли алїянти побідять цїлковито Німців; 3) коли між обома воюючими сторонами прийде до згоди, щоби лишив ся на дальше передвоєнний стан; 4) коли наступить лїбералїзація німецької держави. Німцї вже не думають про цїлковиту побіду над своїми ворогами, але з другої сторони вони є певні, що і їх вороги не вийдуть побідниками. Взагалї Німеччина стоїть кріпко на тім становищи, що коли їй не вдасть ся осягнути мира з честию, то вона волить радше згинути.

До Злучених Держав — каже Своп — Німеччина відносить ся ворожо із слїдуючих причин: 1) Американцї доставляють амунїцію алїянтам; 2) Американцї не спинили анґлїйської бльокади, яка є незаконна; 3) Американцї дозволяють Анґлїї на конфіскату невтральної почти; 4) Американцї толєрують „чорну лїсту" алїянтів; 5) Американцї приневолили Німеччину зредукувати свою оборону за помочию підводних лодок.

Своп стверджує знаний цїлому сьвітови факт, що із всїх европейських народів потерпіли через війну найбільше Поляки, Литовцї і Галичани. Населенє Польщі, Литви і Галичини перебуває тепер на „нїчиїх" землях, а доставити йому необхідну підмогу є незвичайно трудно, бо алїянти недопускають туди нїчого з тої причини, що Німеччина не згодила ся на подиктовані ними услівя. Деяким мешканцям тих зруйнованих країв дають визначну поміч американські жиди і Комітет для воєнних жертв Ракефелєра.

Причини виступленя У. Н. Союза з Федерації.

VI.

Ворожі виступи деяких членів Федерації проти У. Н. Союза.

Третою головною причиною виступленя Українського Народного Союза з Федерації було те, що значна часть членів виділу Федерації відносила ся неприхильно і ворожо до Українського Народного Союза, до його орґану „Свободи" і до його поодиноких головних урядників, використуючи на се свої становища, які займали у Федерації.

Що се так в дійсности було, про се сьвідчить найлїпше справозданє п. Мирослава Січинського, яко секретаря Федерації, на засїданю головного виділу, яке відбуло ся в днях 21. і 22. липня 1916 р. в Ню Йорку, та сторонниче уложенє протоколу зі згаданого засїданя і його оголошенє.

Звіт п. Мирослава Січинського про 9-місячну дїяльність Федерації складав ся в дійсности з довгого ряду лайливих і неправдивих закидів, вимірених в сторону Українського Народного Союза, його орґану „Свободи" і його головних урядників. В сей спосіб намагав ся п. Мирослав Січинський з одної сторони відперти від себе закиди цїлковитої безчинности Федерації, а з другої сторони перед загалом обвинити урядників Українського Народного Союза, що то вони є причиною, що Федерація за девять місяців істнованя нїчогісенько не зробила.

Позволимо собі навести понизше кілька головнійших закидів, які зробив п. Мирослав Січинський у своїм звітї про дїяльність Федерації.

Про причину, задля котрої українське греко-католицьке духовенство відсунуло ся від спільної акції, сказав п. Мирослав отсе:

Треба зазначити, що українське греко-католицьке духовенство, стоючи під проводом епископа Ортинського, відсунуло ся від спільної акції, як признав ся сам епископ, не так через співучасть презбітеріян, православних і соціялїстів, як через спір з редактором „Свободи".

Таке говорив п. Мирослав Січинський на засїданю, покликуючи ся на заяву нежиючого вже тодї епископа Ортинського. Однак п. Мирослав Січинський забув відай, як він сам про сю справу давнійше говорив і що про неї писав. Ми позволимо собі п. Мирославови Січинському і його товаришам дещо пригадати.

В 106. числї „Свободи" (з дня 9. вересня 1915 р.) читаємо слїдуюче:

ПОЯСНЕНЄ.

Для поясненя подаєть ся до відома, що відпоручник Тимчасового Комітету принагідно дістав відповідь від **епископа С. С. Ортинського, що греко-католицька церква і церковно-запомогові орґанізації не возьмуть участи анї в Українськім Соймі анї у виборах до Загального Українського Комітету** через те, що церква і церковно-запомогові орґанізації мають змогу розвивати політичну дїяльність у своїй „Американській Руській Радї", котра має релїгійно-політичний характер.

Мирослав Січинський,
секретар Тимчасового Комітету.

Справа співучасти українського духовенства щодо спільної акції була часто предметом нарад на засїданях Передсоймового Комітету, однак п. Мирослав Січинський нїколи сеї справи не представляв так, як її представив у своїм звітї. Питаємо отже: котра була правдива причина, що українське духовенство відтягнуло ся від спільної акції: чи то, що п. Січинський писав, чи то, що говорив?

Очевидно, що п. Січинському нинї легко покликувати ся на слова епископа Ортинського, бо епископ Ортинський не жиє.

Для близшого ще вияснeня сеї справи позволимо собі навести ухвалу українського духовенства на зїздї дня 10. жовтня с. р., яка також відносить ся до висше згаданої справи і подає причини, задля яких українське духовенство не може вести спільної акції з Федерацією. У звітї з нарад духовенства читаємо між иншими отсю ухвалу:

З огляду на се, що теперішне політичне положенє вимагає зеднаня всїх народних сил до поважної і солідної працї, а Федерація Українців в Злучених Державах веде вузко-партійну політику, ворожу церкві і народови — загальний зїзд українських сьвящеників рішив оснувати Українську Раду в Америцї.

Думаємо, що повисше наведені докази вистарчають, аби пізнати причини, задля котрих українське духовенство не хотїло приступити до спільної працї з Федерацією. Хто-ж отже завинив: чи редактори „Свободи", чи полїтика п. Січинського, Ардана і товаришів?

Дальше закинув п. М. Січинський, що „Свобода" і п. Ядловський були головною причиною, що Федерація зібрала мало жертв. В протоколї читаємо:

Що жертви були меньші нїж повинні бути, на те зложили ся ріжні причини. Декуди нарікано, що касієр Федерації не має бонду. Але передівсїм українські ґазети не попирали як слїд федераційної роботи, а „Свобода" від самого початку ставила ся до неї ворожо.

Чи дійсно „Свобода" і бонд касієра п. Ядловського були причиною, що жертви зменьшили ся? Чогож було закривати правдиву причину? Коли не було ще Федерації, тодї „Свобода" і урядники У. Н. Союза (не маючи спеціяльного бонду на сю цїль) зібрали в троє більше нїж Федерація. Отже чи на місци підносити тут заміти проти „Свободи" і п. Ядловського та шукати в них за причинами зменьшеня жертв? Причина ясна: Нарід складав, як і давнійше, але більша половина зібраних жертв ішла на робленє паради, принятя, оплату референтів і т. д. Відтак коли нарід побачив, що адмінїстрація Федерації виносить вже кілька тисячів, а пани від Федерації замісць працювати для загального добра ведуть особисту полїтику, перестав давати жертви.

Також накинув ся п. Січинський на властителїв „Американсько-українського Бюра", добачуючи і в тім причину, що Федерація не могла розвивати ся. Що спільного може мати Федерація з пересилкою грошей і шіфкарт, або иншим подібним бізнесом?

Нинї ми не думаємо входити в подробицї цїлого звіту. Вистарчить, коли скажемо, що цїлий звіт п. М. Січинського, від початку до кінця, був одним довгим актом обжалуваня Українського Народного Союза і „Свободи". Що Федерація нїчого не зробила, то сему нїхто не був винен, лише У. Н. Союз, лише „Свобода", лише редактори і урядники нашої орґанїзації.

Та тим п. М. Січинський ще не вдоволив ся. На всї заміти, які п. М. Січинський підносив у своїм звітї, присутні урядники У. Н. Союза представили річ, як вона дійсно була, та виказували нестійність і неправдивість закидів, зроблених п. М. Січинським будьто з власної волї будьто під диктатом Ардана, Цеглинського і їх компанії. Відповідий заступників У. Н. Союза в протоколї, який подано до відома загалу, або зовсїм не поміщено, або перекручено, або скорочено. Взагалї цїлий протокол зі засїданя був уложений стороннично. Протокол укладав звісний „швайцарський делєґат" п. Цеглинський, хоч він секретарем на засїданю головного виділу не був. Протокол не був анї читаний анї принятий членами, які в засїданю брали участь. Цїль панів з Федерації була зовсїм ясна. Їм розходило ся о те, щоби з одної сторони скинути зі себе закиди цїлорічного неробства і марнованя народного гроша, а з другої сторони підкопати серед загалу довірє до Українського Народного Союза і до „Свободи". Сего треба було п. Січинському до орґанізованя соціялїстичної партії, сего треба було Арданови до його „особистої полїтики" у нутрі своєї орґанізації, сего треба було п. Цеглинському, щоби оправдати своє „швайцарське" делєґатство, сего треба було всїм тим, що гуртували ся коло повисше наведених панів, які робили собі ріжні надії на будучність, не виключаючи навіть такої мрії, як загарбанє у свої руки Українського Народного Союза.

Про се сьвідчить також аґітація деяких панів з Федерації проти У. Н. Союза. До сего якраз надавали ся дуже добре віча Федерації, а ще більше ріжні наради і конвентиклї по вічах. На вічах референти Федерації виступали часто проти „Свободи", без найменьшої слушної причини до сего. По вічах аґітовано проти У. Н. Союза, а в користь Руского Народного Союза; в тій цїли предсїдатель сеї орґанїзації, п. Заплатинський, був в послїдних часах сталим референтом Федерації. В тій справі одержали ми чимало інформацій від членів і урядників відділів нашої орґанїзації. В останних часах дійшло до того, що деякі панове з Федерації старали ся втягнути навіть духовенство до боротьби і знищеня У. Н. Союза.

СПРАВА ВИВОЗУ ПОЖИВИ ЗА ГРАНИЦЮ.

На конвенції „Американської Федерації Працї", яка під сю пору відбуваєть ся в Балтимор, Мд., обговорювано справу вивозу поживи за границю. По основній дискусії принято резолюцію, в якій жадаєть ся, аби конґрес і президент Вілсон заборонили вивіз житєвих продуктів аж до часу, коли їх цїна буде цїлком унормована. Дальше говорить ся, що сьогорічний збір збіжа є так малий, що не всилї заспокоїти потреб населеня Злучених Держав, а мимо того аґенти чужих країв заключили з тутешними купцями контракти на 200,000.000 бушлїв збіжа. Мука стає щораз дорозша і вкінци цїна муки так підскочить, що робітнича кляса не буде могла її докупити ся.

На останних зборах бруклинських різників ухвалено домагати ся від правительства цїлковитої заборони вивозу збіжа за границю. Президент Чарлс Ґісмер у своїй промові підніс потребу і конечність такої заборони, а рівночасно вказав на причини дорожнї мяса. Головною причиною дорожнї мяса — після гадки президента Ґісмера — є дорожня паші, якою годуєть ся худобу. Фармери як мож найскорше продають худобу різницям, відки знова пересилають її до Европи.

Патрик Фой, видавець часописи „Прайс Куррент" і знавець при комісії поживи, Діллон, радять, аби мясо спроваджувати з Арґентини. Для перевозу мяса з Арґентини Діллон радить уживати німецьких кораблїв, які від початку війни стоять в американських пристанях. Після його обчисленя один такий корабель кождого разу може взяти 8,000.000 фунтів мяса.

На відбувшій ся у Вашінґтонї конвенції фармерської спілки т. зв. „Ді Нейшенел Ґрейндж" принято резолюцію, яка протестує проти заборони вивозу житєвих продуктів за границю. Фармери, як видко, не годять ся на т. зв. „ембарґо". Свій протест вони мотивують тим, що така заборона („ембарґо") противить ся інтересам фармерів, противить ся законам держави і є противконституційною.

Із повисше сказаного видно ясно, що справа заборони вивозу поживи за границю стала тепер на порядку дневнім; вона стала питанєм дня. Вона мусить стати темою дискусій у висших торговельних і промислових кругах, а тодї і правительство мусить нею заняти ся.

Справу заборони вивозу поживи за границю мусить взяти під увагу будучий конґрес і конець кінцем мусить її в якийсь спосіб полагодити, бо инакше населеню Злучених Держав грозить голод, нужда і цїлковита руїна.

КОЛИ ЖИВЕШ ТИ НА ЧУЖИНІ...

Коли живеш ти на чужинї,
Чогось не шкода так родини,
Братів і сестер чепурних,
Коли далеко ти від них,
І тих родителїв своїх
Старенеьких, сивих, дорогих,—
Як шкода краю, крутих гір,
Де степ широкий, де простір,
Сади, дуброви і лїси:
Знак віковічної краси.
Чогось, як сестри умирають,
Брати в могилї спочивають
І батько й ненька в землї тлїють,
І тільки вітри буйні віють
Над їх могилами в злобі—
Не так сумуєть ся тобі,
Як ти сумуєш по Вкраїнї,
Коли живеш ти на чужинї.

Володимир Сиротенко.

Ню Йорк, 15. падолиста 1916.

СТАРА І НОВА СИСТЕМА ВИХОВУВАНЯ МОЛОДІЖИ.

Для будучности народу найбільшу вартість має його молоде поколїнє. Як батько і матїр виховає свого сина на порядну і чесну людину, то з нього відтак буде статочний чоловік, добрий батько, чесний громадянин та пожиточний член нації і всесьвітної суспільности. З нього буде мати користь його родина, його нація, держава і цїле людство. Коли батько і мати виховає добре свою дочку, то з неї буде моральна женщина, вірна жінка, чесна і добра матїр. З неї буде вдоволена її нація, бо вона буде виховувати здорових членів нації. Від батька і матери залежить, чи їх дїти будуть колись добрими і пожиточними людьми, запопадливими господарями і чесними членами суспільности.

Від доброго духового і фізичного вихованя маленьких дїтий залежить, чи ті дїти будуть колись добрі громадяни суспільности і ревні горожани вітчини. А коли батькови і матери залежить на добрім вихованю дїтий, то вони повинні поступати після понизших правил.

Не вільно карати дїтий в гнїві або під впливом першого вражіня. Треба перше успокоїти свої розбурхані нерви, а тодї аж кара може бути справедлива; щойно тодї можна справедливо розріжнити, що дитина зробила з причини свого характеру, а що з причини впертости; щойно тодї можна пізнати, що є причиною дїточої брехнї, плачу, нарікання, проклону, знеохоти, лїнивства, боязни і т. д.

Як же треба дитину карати?

Тїлесну кару взагалї треба викинути з системи виховуваня молодїжи. Полишаючи вже некорисний поправний вплив того рода кари, зазначити треба, що така кара дуже шкідливо відбиваєть ся на дїточім орґанїзмі. Именно часте побиванє дитини викликує зворушенє її нервів, а з сього слїдують відтак епілєптичні напади; часом рукою можна вдарити дитину в ухо так нещасливо, що її ушна оболонка може прорвати ся і дитина на цїле житє тратить слух.

Карати дїти можна лише в такий спосіб, щоби та кара не відбивала ся на їх тїлї і здоровлю в будучности. Відповідними карами дїтий є: забороняти дїтям улюблені страви, забавки; заборонити їм хвилево розривки зі звичайним товариством. Але при сїм треба також уважати на здоровлє дитини. Тут дитинї не вільно забороняти таких страв, яких їй потрібно до конечного відживлюваня свого орґанїзму. Отже не треба дїтий за кару морити голодом; також не треба їх замикати за кару до самітної, а ще гірше — до темної кімнати. Того рода кара може впровадити нервову дитину в стан страшно шкідливого подражненя, котре деколи може наклонити дитину до самовбийства. Є цїлий ряд случаїв, що замкнені дїти вискакують з кімнати через вікно і, упавши на землю, гинуть на місци.

Найчастїйше карасть ся дїти за говоренє неправди. На якій жеж точцї ми, родичі, стоїмо? Яким способом родичі можуть вимагати від дїтий правдомовности, коли під тим зглядом вони самі навіть дуже грішать. Цїла система нинїшнього вихованя опираєть ся на облудї. Возьмім хоч би ось-такий примір: найчеснїйша матїр уважає своїм сьвятим обовязком на всякі запити дитини щодо полового житя відповісти брехнею. Питань того рода матїр не хоче пояснити дитинї, перед таким питанєм вона відвертає голову, думаючи, що тим омине неприємности. А однак кожда людина знає добре, що, чи то в наслїдок зміни орґанїзму, чи в наслїдок побудженя уяви читанєм лєктури, тайни полового житя займали нас далеко скорше, ще заки ми полово дозріли. О, ті тайни полового житя! Коли би матїр замісць побожної брехнї сказала дитинї у відповідній формі правду, про котру скорше чи пізнїйше дитина мусить довідати ся; коли би на перше питанє матїр відповіла точно, ясно і правдиво, — то тодї пізнанє дозрівало би в дитинї повільно, природно і нешкідливо, подібно, як справа маєть ся і з прочими природними річами. І мимо докладної сьвідомости стану тої справи поколїня в поколїня повтворяють все тусаму похибку і виставляють свої дїти на тусаму небезпеку, яка грозила їм самим яко дїтям.

Скільки боротьби, терпіня і розчарованя можна би ощадити молодим женщинам, коли би їх мами завчасу старали ся пояснювати їм справи реального житя, їх покликаня і будучих обовязків!

Треба вже раз полишити стару методу виховуваня молодїжи, приноровити ся до нового окруженя і після вказівок великих сьвітових фільософів виховувати свої поколїня.

ІВАН ФРАНКО.

РОЗПУКА! ТЕ ЩО Я ВВАЖАВ...

Розпука! Те що я вважав
Сьвятим і близким ідеалу, —
Отой бездушний міль узяв
І там гризе собі помалу.

Те, що в душі леліяв я
Як скарб, як гордощі природи,
В руках у того муравля
Се іграшка, котру без шкоди

Зломати можна, попсувать,
І в кут закинути по хвили.
А я гляджу на се, й ридать
Нї помогти не маю сили.

Гляджу, як квіточка моя
В руках нелюбих увядає,
Як сіра, зимная змия
По моїм раю походжає.

Мене аж дусить почуте
Гірке, болюче і скажене...
Сто раз прокляте те житє,
Що так собі закпило з мене!

Гр. Семешко.

З СИБІРСЬКИХ СПОГАДІВ.

(Передрук заборонений).

56. Юди-Юди.

Юди-Юди... Так його звали. Я не знаю, чи був коли на сьвіті нещасливійший чоловік як сей Хінець.

Познайомив ся я з ним при надзвичайних обставинах. Се було в ґуберніяльнім місті Пензї 30. падолиста 1914 р.

Ми їхали в Сибір на заслане: я, Маврикій Травбе про котрого я вже мав нагоду розказувати в моїх „Сибірських спогадах", ректор семинарії в Хирові в Галичині ґраф Ян Ростворовський і його служащий, а також ксьондз Затлокевич. Їхати було добре, бо їхали звичайним поїздом на власний кошт, лїпше навіть ніж вільним пасажирам, бо ми були арештовані і наші вартівники-поліцаї, боячись, щоби ми не повтікали заминавшись межи людьми, кождого разу випихували для нас окреме купе, де кождий з нас мав своє окреме ліжко до спаня.

Одного разу, саме тоді як наш поїзд стояв на стациї Пенза, в наше купе хтось закрав ся. Поїзд, бачите, стояв на стациї дуже довго, щось коло півтора години, і ми вийшли повечеряти в ресторацію. Повернувшись назад, я побачив біля своєї лавки чужу валїзку і якесь дранте.

Менї дуже було неприємно, що хтось вдер ся до нашого купе і я намірився розпочати з ним сварку; чекав тільки, поки він прийде.

А його все не було тай не було. Вже і поїзд рушив, менї хотїло ся спати і я вже хотів покликати кондуктора і просити його забрати валїзку і дранте, не відомо ким нам підкинені, коли се раптом хтось сіпнув мене за ногу зпід лавки. Від несподїванки я аж скрикнув і се вечно схвилювало і того, хто лежав під лавкою, бо його рука, худа-худа, швидко почала успокоюючо гладити мій чобіт. Я нахилив ся, щоб подивити ся, хто там є, а тимчасом той, що лежав під лавкою, виткнув голову і дуже ломаною російською мовою почав просити, щоб ми прикрили його, аби його не знайшов кондуктор, бо він не має ні шеляга гроший і їде без білета.

Менї і так було ясно, що без білета, бо хто-ж таки з білетом полїзе під лавку? Але ті, що під лавками їздять, є дуже небезпечні люди. Він удає з себе бідака, лїзе під лавку, щоб проїхати задармо, а там гляди: розпоров валїзку, або торбу і обікрав до чиста.

Росіянина, Жида, Вірменина я-б вигнав зпід лавки, але сей... сей був Хінець, а Хінці в Росії є дуже чесні люди. Він там чужинець, всього боїть ся і вже нічого тобі не займе, хоч би швидко помирав з голоду.

„Певно — гадаю собі — се якийсь бідак, бо Хінець без потреби під лавку не полїзе". Закрив я його своїми валїзками на той час, поки кондуктори пройшли з провіркою білетів, а коли все заспокоїлось, я просив Хінця вилїзти зпід лавки.

Нещасливий вилїз; дуже налякав ся, але вилїз. Він гадав собі, що я хочу видати його кондукторам, але тут ми всі разом заспокоїли його, дали йому їсти і чаєм напоїли.

Повеселївший наш Хінець і розказав нам про свої сумні пригоди.

Називско його Юди-Юди. Він звичайний собі торговець, яких кождого дня богато наїзджає до Росії з шовками і иншими матеріями. Прибув до Росії кілька місяців передтим, добре торгував на Кавказї, але вибухла війна і Юди-Юди все стратив. Саме на той час він був у Тифлїсї. Кавказький намістник, ґраф Воронцов-Дашков, видав приказ виселити з Кавказу всїх Хінців, яко людий небезпечних на шпигунство.

Поліція зараз заарештувала з того приказу всіх Хінців, а між иншими і Юди-Юди.

В поліційній тюрмі Юди-Юди сидів щось дуже недовго, коло яких двох тижнів, але за сей час цїлком стратив свій маєток. Коли його по двох тижнях випустили з тюрми, з наказом негайно їхати на заслане в повітове місто Чорний Яр, астраханської ґубернії, його крам (шовки і инша матерія) він уже не дістав і куди вони поділи ся, він не міг дізнати ся.

Крам сей забрала у нього поліція, коли садила його в тюрму, певно вона-ж його і розпродала, або запхала... Дивного в сїм нічого нема. Поліція взагалї обдирає людий, а ріжні строгости підчас війни лише розвязали їй руки. Обдирає навіть таких людий, що умїють боронити ся, так чогож би то було дивно, що обдерли якогось-там нещасного Хінця, за котрого на чужій стороні і заступитись не було кому.

Алеж становище Юди-Юди було дуже тяжке. Він мав всього коло яких 10 рублів гроший, а сама дорога від Тифлїса до Чорного Яру коштує коло яких 25 рублів.

Юди-Юди не хотів лишити ся зовсїм без гроший і через те пійшов на Чорний Яр пішки. Скоро однак побачив, що пішки йому туди ніколи і не зайти, а в дорозї що можна на нову біду наскочити і через те, дібравшись до Баку, він упросив матрозів торговельного судна, яке плавало між Баку і Астраханом, щоб його, бідака, якнебудь довезли до Астрахану задармо.

Ті бачили біду нещасливого Хінця, згодились і до Астрахану він доїхав піби паном. Від Астрахану до Чорного Яру коло двох днів треба було їхати рікою Волгою, то ті-ж самі бакинські матрози порозуміли ся зі своїми волжськими товаришами і ті провезли Юди-Юди задармо аж до Чорного Яру.

Прийшов Юди-Юди до чорноярського повітового справника з паперами, які видав йому тифлїський поліцмайстер, полковник Здановський, але справник, переглянувши папери, закричав на нього:

— Якої ти сучої матери сюди прийшов? Ти думаєш, що у мене без тебе засланців забракло?

Юди-Юди почав був говорити, що він в Чорний Яр зовсїм і не збирав ся, а прибув сюди не з власної волї, що його вислали сюди з наказу намістника Кавказу...

— Знати нічого не знаю. — закричав справник. — Забирай ся ти скоренько відси до чортової мами, щоб я тебе більше тут і не бачив!

— Алеж куди я пійду? — запитав переляканий Хінець.

— Куди хочеш, то не моє діло!

— Алеж, пане справнику, та менї-ж нинї не вільно скрізь ходити; я-ж засланець!

— Ну, то їдь до чортової мами в свої Хіни; я дам тобі від себе такі папери, що в дорозї ніхто тебе не арештує, але від мене мусиш зараз же вибрати ся, щоб я тебе більше не бачив!

Все те було не тільки дике, але і цїлком незаконне. Випроваджуючи Юди-Юди за границю, чорноярський повітовий начальник змінив приказ намістника Кавказу! Підчас війни творили ся, ясна річ, ще більші безправства.

Коротше сказати: справник написав Хінцеви такі папери, що він має право виїхати в Хіни, але виїхати негайно.

Що мав діяти Хінець в такім положеню? Гроший було заледви коло яких 8 рублів, а їхати було треба коло яких 8 тисяч верстів; в паперах же сказано, що він увесь час, аж поки не прибуде до границї, мусить їхати, не остановляючись ніде навіть на три днї.

З превеликою силою дістав ся Юди-Юди до Пензи. Що було робити бідному далї? Гроший остало ся лише 1 рубель 50 копійок, одежі теплої не було, а на дворі вже стояла люта зима з жорстокими морозами; не було що їсти. Се не шутки! Чоловік просто перелякав ся...

Не видумавши нічого доброго, Юди-Юди пійшов до пензинського поліцмайстра просити ся, щоб посадив його в тюрму і вислав за границю етапом.

Вислухавши сумне оповіданє Юди-Юди, поліцмайстер сказав:

— Бачу, що твоє становище сумне, але що-ж я маю діяти? Посадити тебе в тюрму я не маю права, бо ти ніякого злочину не зробив; ти вже якнебудь пробирай ся далї.

— Алеж я погибаю, пане поліцмайстре! Ратуйте якнебудь, посадіть в тюрму! — просить Хінець.

— Не можу, голубе, не маю права; кажу-ж тобі, що не маю права, бо ти не злочинець. Їдь собі якнебудь. Візьми від мене рубля; се все, чим я можу тобі допомогти.

Хотів було Юди-Юди звернути ся з такою просьбою до ґубернатора, але поліція його до ґубернатора не допустила.

Юди-Юди й поїхав, крадькома забравшись під лавку в наше купе.

Треба було якось ратувати чоловіка. З нами йому було добре, бо кондуктори знали, що цїле купе займають арештовані, котрих везуть на заслане в Сибір, то не дуже часто до нас і довідувались.

Юди-Юди міг спокійно сидіти в нашім купе, але він так бояв ся кондукторів, так бояв ся бути викиненим з поїзду, що цїлі днї і ночи лежав під лавкою, куди ми йому і їсти давали. Правду казати, їв він дуже мало, а лише пив чай, пив богато: по чотири по пять раз на день.

На стациї Челябинск, відки вже починасть ся Сибір, ми мусїли вилїзти з нашого поїзду і чекати кілька годин на другий, сибірський. Юди-Юди був такий обшарпаний і брудний, що його-б не пустили до 1-шої класи двірця, а в 3-ту класу ми не хотіли його пускати, бо відтам він не міг би дістати ся без білета на поїзд, то ми намовили наших вартівників (се коштувало тільки 3 рублї), щоб, як до чого дійдеть ся, вони сказали, що Юди-Юди є також арештований, якого вони вартують.

Так і стало ся. Коли жандарм хотів вигнати Юди-Юди з чистої салї двірця, наші поліцаї заступились і жандарм зіставив його в спокою, але Юди-Юди і сам почував себе тут погано і всього боячись, озирав ся кругом як зацькований вовк.

Прийшов наш поїзд і Юди-Юди разом з нами отверто вступив до вагона і, коли ми заняли окреме купе, зараз же поліз під лавку.

Таким чином ми провезли Юди-Юди яких 4.000 верстов, аж до міста Тайга, томської ґубернії, де наші дороги розходили ся. Тут ми зібрали між собою коло 25 рублів гроший і дали бідакови на дорогу... Він довго відмовляв ся, але нарешті мусїв взяти. Але зараз же їхати далї він не міг. Ще за два днї передтим він заслаб. По всьому видко було, що в нього розпочинасть ся горячка.

На стациї Тайга ми мали пересїдку. Чекаючи кілька годин на двірци, я випадково здибав поліцая, котрого знав попередно в Саратові. Сей поліцай був тепер начальником міста Тайги. Розказавши про страшні пригоди Юди-Юди, я просив поліцая помістити його у шпиталю.

Той дав менї слово і таки дійсно Юди-Юди дістав ся до шпиталю.

Їдучи з заслання до Злучених Держав, я ночував у Тайзї. Згадавши про Юди-Юди, я зателефонував начальникови міста. Той сказав менї, що Юди-Юди лежав у шпиталю щось коло двох місяцїв, хоруючи на тиф, і мало що тоді не вмер. Позаяк же він зі шпиталю вийшов слабим і нездібним до роботи, до тогож і гроший великих не мав, то начальник міста виклопотав у начальника зелїзниці, щоб Юди-Юди довезли до границї, до стациї Манджурія, без гроший і сам вирядив Юди-Юди на поїзд.

Таким чином сей маленький, знесилений чоловік дістав ся в Хіни.

ПОБІДА СОЮЗНИХ ВІЙСК В РУМУНІЇ.

Протягом останнього тижня війська центральних держав осягнули в західній Румунії такі успіхи, що здобуте цілої полудневої Румунії є питанем лише короткого часу. Скорий наступ армії Фалькенгайна від півночи і армії Макензена від полудневого сходу зломив силу румунських війск. Нині румунська армія не є більше всилі ставити сильнїйшого опору без помочи російських війск.

В руках союзних війск опинила ся вже цїла західна часть Румунії, так звана „Мала Волощина", яка числить поверх 10.000 квадратових миль поверхнї. Сего довершили союзні війська протягом 8 днїв. Навіть занятє Бельгії не відбувало ся з такою скоростию, як здобуванє західної Румунії. Порівнуючи успіхи союзних війск в Румунії з успіхами війск алїянтів в Македонії, то територіяльні здобутки союзних війск за один тиждень є 50 разів більші ніж здобутки алїянтів за цїлий рік. Війска алїянтів здобули в Македонії всего 200 квадратових миль.

Вже дотеперішні успіхи союзних війск дали доказ, що Румунія замісць свойм союзникам помогти, спричинила їм чимало клопоту. Однак не лише під стратегічним зглядом здобутки союзних війск мають велике значінє. Румунські области, які нинї є вже в руках союзних війск, належать до найбогатших в Европі. В руках побідників находить ся нинї вже більша часть нафтових теренів, які в останнїм році дали 118 міліонів бочок нафти. Велика волоська рівнина має найурожайнїйшу землю в сьвіті, так званий чорноземм. В 1913 р. Румунія зібрала 250 міліонів бушлїв пшеницї, жита, ячменю, віса і кукурузи. Під добрим наглядом німецьких знавців Румунія зможе вижевити не лише війска Фалькенгайна і Макензена, але й доставляти великі засоби збіжа для Німеччини й Австрії.

Румунія має також великі поклади ріжних металів, а передівсім зелїза, міди і маґну.

Занятє полудневої Румунії принесе ще й другу велику користь центральним державам, а іменно незвичайно догідний спосіб комунікації Дунаєм. Займаючи румунські землї аж по устє ріки Дунаю, підводні лодки і малі воєнні кораблї будуть мати спромогу без великих трудностий дістати ся на Чорне море і продовжати свою роботу знищення подібно, як се дїєть ся на Середземнім, Адрійськім і Північнім морі. Центральним державам буде розходити ся головно о те, щоби унеможливити Росії комунікацію між північним а полудневим побережем Чорного моря. Як відомо, транспорти російських війск і достава поживи та амуниції для війск в Малій Азії відбуває ся при помочи кораблїв через Чорне море.

Одним словом: занятє Румунії мало би для центральних держав величезне значінє як під зглядом стратегічним, так і під зглядом чисто матеріяльним. Надії, які покладали алїянти на поміч Румунії, завели і нинї грозить їй тесаме, що перед двома роками стало ся з Бельґією, а перед роком зі Сербією і Чорногорою. Упадок Румунії буде новим тяжким ударом для алїянтів і новим доказом їх безсильности.

І не дивниця, чому Греція волить зносити надуживання і ріжні пакости зі сторони алїянтів ніж виповідати центральним державам війну. Сповнилось ся пророцтво грецького короля, який свого часу сказав, що союзні війска за 15 днїв зможуть розбити Румунію. І дїйсно, минуло заледви 8 днїв, а Румунії до цїлковитого пораженя вже недалеко.

ПЕРЕД ШЛЮБОМ І ПО ШЛЮБІ.

Як чесала свої коси,
Сьвіжі, наче ранні роси,
Заки сонця ще нема;
Я дарма просив і мовив,
Щоб на памятку любови
Волос з голови дала.

Та за се по шлюбі мила
Менї їх не поскупила.
Де лиш глянуть міг:
На подвірю і в стодолї,
В пирогах, в борщи, в росолї —
Повно було їх.

Та ще того було мало;
Як їй своїх вже не стало
Взялась до моїх,
І тепер вже моя люба
Рве волосє з мого чуба —
На встид і на сьміх.

—о.

РОДИМЦЇ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦЇ!

ПОДЯКИ.

Отсим складаю сердечну подяку за надіслану менї нагороду за приєднанє мною членів до У. Н. Союза. Заявляю, що після змоги старатись буду о приєднанє як найбільшого числа членів до У. Н. Союза. Родимці! Котрий з Вас не стоїть еще в жадній орґанізації, повинен сейчас вступити до У. Н. Союза. Покиньте жидівські й американські асекурації, бо вони всі обчислені на визиск чорнороба, а горніть ся до нашого Українського Народного Союза. Тисячі родин завдячують своє нинїшнє істнованє У. Н. Союзови, котрий має як найлїпшу запоруку в заокеанській Україні. — Остаю ся з глубоким поважанєм, Володимир Яськевич, секр. від. 203 і 293.

Ми, Іван Фариняк і Марія Фариняк, складаємо щиру подяку Гол. Урядникам У. Н. Союза за уділенє пожички в сумі $100 на покінченє малярських студій для нашого сина Івана. — Іван Фариняк (старший).

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Відчит в Брукліні.

З рамени читальні „Просьвіти" в Брукліні, Н. Й., в неділю, 3-го грудня біжучого року відбудеть ся в церковній галі, під ч. 160 Норт 5-та ул., відчит п. н. „Відродженє українського народу". Відчитає його п. Микола Д. Величко. **Початок не о годині 3-тій пополудни, але о годині 7-мій вечером.** Рівночасно по відчиті члени читальні відіграють комедійку п. н. „Два домики і одна фіртка". Кождий Українець повинен бути присутний на сім відчиті.

Смерть американського письменника.

В Каліфорнії помер один із славнійших американських письменників, Джек Лондон. Похорон відбув ся в неділю, дня 26. с. м., без ніяких церемоній. Поховано його в Глен Еллен, недалеко Санта Роза в Каліфорнії.

Договір між Злученими Державами і Мексиком.

По 13-тижневих переговорах спільної, американсько-мексиканської комісії в справі непорозуміня між Злученими Державами і Мексиком, обі сторони підписали договір. На основі того договору Злучені Держави мають вицофати свої війска з мексиканської території протягом 40 днів.

Американські Ірляндці збирають жертви на нову революцію.

В четвер (23. с. м.) в Бостоні, Масс., відбуло ся велике віче Ірляндців, на якім збирано жертви на фонд другої ірляндської революції. Бесідник сказав такі слова до зібраних: „Сини Дублина підуть знова до бою і бій той дуже скоро розпічнеть ся;" Із зібраних тут, в Злучених Державах, фондів часть оберне ся на закупно оружа, щоби на случай нової революції ірляндські революціонери мали до свого ужитку гармати, кріси, кулі, порох і т. и. річи.

Часописи підносять ціну.

Адміністрації пятьох найбільших часописий в Бофало, Н. Й., повідомили своїх читачів, що з днем 1. грудня б. р. одно число часописи буде коштувати в місті 2 центи, а не як доси 1 цент.

Фризієри підносять ціну.

Фризієри у Йорквіл, Н. Й., піднесли ціну о 5 центів більше за голенє і о 5 центів більше за стриженє. Причиною сього є, як се заявили самі властителі фризієрень, висока ціна за поживу, за рент і підвишка платні робітників у фризієрнях.

За обман засуджений на 15 днів тяжких робіт.

Галицький жидок, В. Фрелїх, з 4-тої улиці в Ню Йорку за обман пійшов до арешту на 15 днів тяжких робіт. Інспектор мір і ваг прилапав його, що він продавав барабулї і важив їх на фальшивій вазї. У нього фунт числив 13 унцій, коли властиво фунт числить 16 унцій. Судія, прочитавши Фрелїхови вирок, сказав: „Караю тебе арештом, бо ти фальшивою вагою кривдив найбіднійших людий. На грошеву кару не можу тебе засудити, бо кождий цент ти здер з бідних людий. Тому найвідповіднійшою карою для тебе буде арешт".

Щасливий батько.

Чарлс Сібней, 93-літний старець, діждав ся бути на 50-літнім ювилею подружа свого сина. Його син числить тепер 71 літ, а жінка його сина 68 літ житя. Всі троє дуже тішили ся, що в так старім віці вони, батько, син і невістка, можуть разом повеселити ся.

Упала з елевейтра і дістала за се 20.000 долярів.

Сими днями нюйорський суд покінчив розправу 20-літної дівчини, Марії Штавб, проти компанії „Інтерборо Репід Транзит". Дня 8. жовтня 1914 р. Штавб упала з елевейтра, через що пролежала 4 місяці в ліжку, ціла оббандажована. Суд присудив, аби компанія заплатила Марії Штавб 20.000 долярів відшкодованя.

Що кому судило ся, той своє дістане.

Марта Віджелсворт, 75-літна женщина, вдова, і богата властителька реальностий в Ню Брітен, Конн., віддаєть ся за Стефана Гібарда, 76-літного вдівця. Вони обоє, будучи ще молодими, любили ся, але не могли ніяк подружити ся. Аж тепер ласкава доля зводить їх разом.

НОВИНКИ.

Англія не перепустить нового австрійського амбасадора до Злучених Держав.

Телеґрама Райтера доносить з Лондону, що англійське правительство відкинуло австрійську аплікацію в справі вільного переїзду нового австрійського амбасадора, ґр. Тарновского, до Злучених Держав. На всякий спосіб Австрія буде старати ся внести ще одну просьбу в тій справі.

Виміна інтернованих між Францією й Німеччиною.

Переговори між Францією й Німеччиною в справі виміни цивільних інтернованих вже покінчені. Обі сторони згодили ся виміняти між собою по 20.000 осіб. Перевіз через границю мають ся почати 4. грудня б. р.

Міністер поживи у Франції.

На зборах французького кабінету ухвалено покликати до житя міністерство поживи. На чолї нового міністерства має стати Дж. Тієрі, дотеперішний заступник секретаря воєнного відділу правительственного комісаріяту. Нове міністерство не буде підлягати міністерству війни. Воно має заопікувати ся доставою поживи для армії і цивільного населеня.

Реквізиція хлїба.

В Нижнім Новгороді (в Росії) відбули ся наради над справою реквізиції хлїба у всього населеня нижноновгородської ґубернії. На нарадах принято такі ухвали: Кожда особа в нижноновгородській ґубернії не може зужиткувати більше як 1 пуд (36 фунтів) муки на місяць. На кождого мешканця Нижнего Новгорода ухвалено 20 фунтів пшеничної муки на цілий місяць, а на кождого мешканця в нижноновгородській ґубернії, поза містом Нижний Новгород, ухвалено 10 фунтів пшеничної муки на цілий місяць. Більшого числа пудів і фунтів не сьміє ніхто зужиткувати.

Новий закон про подруже в Росії.

Російська рада міністрів з причини кольосальних жертв в людях ухвалила знизити вік повнолітности для мущин, які задумують женити ся. Дотепер мущина, коли хотів оженити ся, мусів числити 21 літ житя, а женщина 17 літ. Від тепер мущина може жинити ся в 18. році житя; віку женщини не змінено.

Розходи Данії зростають.

Розходи Данії, спричинені европейською війною, постійно зростають. Сьогорічний розхід виносить 27.000.000 долярів, а недобір, перенесений на слїдуючий рік, виносить 13.000.000 долярів. Загально сподівають ся, що коли війна продовжить ся ще один рік, то державний недобір Данії зросте до 130.000.000 долярів.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ повинен належати до У. Н. Союза! По інформації про У. Н. Союз і як до сеї орґанізації записати ся, пишіть сейчас на адресу:

Ukrainian National Association,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

АНСОНІЯ, КОНН.

Отсим повідомляємо Українців з Ансонії і околиці, що

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3. ГРУДНЯ 1916 Р.
о годині 3-ій пополудни
— відбудесь велике —
НАРОДНЕ ВІЧЕ
в „Джерманія Гол", при Мейпл улиці, в Ансонії, Конн.

В СПРАВІ ПРОТЕСТУ ПРОТИ ПРИЛУЧЕНЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ДО НОВОВІДБУДОВАНОЇ ПОЛЬЩІ.

Український народе! Пановане польської шляхти над нашим народом нам всім дуже добре знане, як рівнож нам добре знане є обходженє ся польських леґіонів з нашим народом підчас теперішної війни. І коли нас вічевий дзвін кличе на спільні наради, а голос о поміч наших нещасних братів в старім краю переймає наші серця, задля їх безсильности, нашим обовязком є явитись всі як один і запротестувати проти насильств над нашим народом. — ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ. 42i44

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

За оголошеня поміщені в сій рубриці платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразово поміщене, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщенє. — Оголошень женитьби не приймаєсь.

В сій рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх свояків, краянів або товаришів. —Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось донїс Вам, де єсть добре робота.—Коли потребуєте аґентів до поширеня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, ґросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дяко-учителів і учителів музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий на мешканє з харчом.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінитись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.

Пошукую своїх знакомих **МИКОЛУ МЛОДЗАНОВСЬКОГО** і **ВАСИЛЯ КОЗАК** з Дмухавця, пов. Бережани. Прошу ласкаво читачів або вони самі, зволять зголосити ся на понизше подану адресу, в дуже важній справі: Andrew Milan, 51 Wilson St., Rochester, N. Y. 43-45

Пошукую своєї тіточної сестри **МАРІЇ ЧЕРНИШ** з місточка Копичинець, пов. Гусятин. Як також краянів тоїж місцевости. Прошу писати на адресу: Paulo Denys, 745 Riopelle St., Detroit, Mich. 43-45

ФАРМА НА ПРОДАЖ, 87 акрів, 10 орних, решта ліс, з будинками і садом; кирниця на місци. 3 милі до Пальмертон, одна миля до стації. Ціна $1.200. Голоситись до: Mike Lastowski, Carbon Co., Bowmanstown, Pa. 40-48

ФОНОҐРАФ з многими гарними рекордами, який коштував $40.00 продасть сейчас за $15.00. Все в найліпшім стані. Адреса: **334 E. 5th St., New York, N. Y.** 28-55

ПОТРІБНО БОДНАРІВ ДО ФАБРИКИ БОЧОК; добра платня, робота стала. Голоситись до: Standard Barrel & Bag Co., 599 Gratiot Ave., Detroit, Mich. 41-43

Пошукую свого товариша **ПАВЛА ФІНЬКУ** з Раківця, пов. Підгайці. Зволить зголоситись на адресу: Mike Lulka, Box 94, Sykesville, Pa.

НА ПРОДАЖ 10-АКРОВА ФАРМА за дуже низьку ціну. Голоситись до властителя (без посередництва аґентів) на адресу: John Batih, 31 Sharp St., Milville, N. J. 43-46-49

ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?

А може Ваші знакомі потребують?
Ми вишлемо Вам даром.

Пишіть на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

БАН.

Титулу бан або банус уживали в середних віках як Хорвати так і Мадяри. Був се титул управителів граничних комітатів угорської держави. Він значив тоді меньше-більше тесаме, що титул марграфа в Німеччині. Давнїйше надавав банови власть король, а бан присягав в угорськім соймі. Його іменовано на необмежений час і надїлювано мало що необмеженою властю як у військових так і в адміністраційних і судових справах. Була се отже мало що не королївська власть. Бан був в назначенім йому краю особою другою по королеви. Мав він також тісами права і обовязки, що король. В воєнних часах проводив над військом свого баната. Найзначнїйшими банатами були: Дальматія, Хорватія, Славонія, Босна, Масчов і Ширени. Границї поодиноких банатів по части змінювано, бо нераз кілька з них лучено в цілість, або ділено більші банати на меньші округи. Безнастанні турецькі напади на Угорщину довели до сього, що постепенно зникли всі банати з виїмкою хорватського. Але і власть сього останнього була дуже обмежена, бо часть його забрала Туреччина, а другу часть заняли на постійно командантн цісарського війська. Однак в тій части хорватського баната, яка лишила ся ще банови, він урядував так самовільно, що з початком 17-го віку управильнив угорський сойм і означив точно на основі окремого закона обсяг власти бана.

Се дїяло ся за одного з найгрізнїйших тиранів, бана Івана Дроєковича. Сойм в Прешбурзї піддав в 1723 р. хорватський банат під угорську намісниківську раду, яку саме тоді утворив. В 1746 р. віддано військову управу хорватського баната під управу воєнної двірської ради. Зате Марія Тереса віддала в 1751 р. комітати Пошега, Вереце і Сирміо, які здобув знова на Турках цісар Леопольд II., під управу бана. По таких змінах бан Хорватії і Славонії був третим з черги угорським державним достойником, предсїдателем банського суду, який рівнав ся королївському судови на Угорщині і підходив під власть лише суду сімох мужів, був членом угорської намісниківської ради, командантом загального ополченя і властителем першого і другого балканського граничного полку. Мав право по одержаню королївського дозволу скликувати сойми, в яких все був предсїдателем. Вкінци видавав в своїм окрузї намісниківські розпорядженя, а підчас коронації ніс перед угорським королем золоте яблоко держави.

Найважнїйша річ, якої вимагаємо від організації, — є ПЕВНІСТЬ, щоби вона членам дала то, що обіцює; аби член давав вкладки зі спокійною совістю, що його добро не пропаде. Такою певною організацією є Український Народний Союз.

Богдан Лепкий.

ОБРАЗ.

(Конець).

IV.

Не чув, як за вікнами почав лютувати грудень, як пускав на землю вітри, мов стадо голодних собак, як сипав снігом і палив морозом.

Не видів, як його вікно замурувало ся квітами, а кімнату наповнило зимно, і така якась пустка, як би тут нічого живучого не було. Не видів, що діяло ся довкола нього, та зате незвичайно ясно дивив ся у своє нутро. І дивував ся, як він міг бути колись иншим, як тепер. Як він міг завидувати, ненавидіти, дерти ся о хліб і значінє.

Преціньж то таке низке і погане!

В такі хвилї докладно видів себе — колись а нинї.

Пригадував собі, як дитиною углем чорнив стіни і за те його били; як пасучи товар вдивляв ся в небо, або в річку, що вила ся в долинї, а товар робив шкоду і його — знов били; як в школї замісць писати мертві числа, рисував живого учителя, за що його, розуміеть ся, також били.

Потім прямо з села дістав ся до академії.

До нинї чує, як той новий, чужий, незрозумілий для нього сьвіт бив його погордою, глумом, або лицемірством. Не знав, як стати, як говорити, кому вірити... Потім привик, і до нього привикли. Хвалили навіть, що має хист і що є в нім сьвіжість первісного чоловіка.

Дівчата любували ся його несьмілостию, щиростию і тими діточими румянцями, що горіли на його лици.

І вона також...

А потім вийшла заміж за иншого...

Що він перебув тоді, того ніхто не знає...

А нинї чує, що инакше не могло преціньж бути. Не могла чекати на його славу, попит і гроші. А хоч би навіть щастє усьміхнуло ся до нього скорше ніж усьміхаєть ся до таких, як він; хоч би оженив ся з нею, — чи було би то лучше, ніж є? Чи була би вана йому такою, як тепер, такою недостижимою, незбагнутою, дорогою?

Дивно, як самолюбними бувають иноді люди!

V.

Між такі думки влазила сторожиха, як корова між цьвіти, кидаючи словами як болотом на чисту скатерть.

„Чому пан не вийдуть коли, щоби хоч трохи зробити лад. Таж то гріх в такім брудї сидїти. І нездорово!"

„Завтра пійду" — віповідав нерадо Рута. Але вона не вірила. Казала, що чує то не від нинї, а потім, зітхаючи, питала:

„По що пан таке, о, малюють? Таж то образа божа! Най ї пан хоч якою сорочиною накинуть, щоби не сьвітила грішним тілом. Таж то дивити ся прикро. Гей, гей, милий Боже, який то нинї сьвіт! Вам би Матінку сьвяту змалювати, або хоч сьвятого Миколу, то і люди молили би ся і може би хто купив, а так що?"

Видячи, що маляр не бере собі її слів до серця, кивала головою і відходила.

А він пригадував собі ті вічні непорозуміня, які виходили між ним і родичами за кождим разом, як приїхав до дому. Вони ждали від нього образів сьвятих, набожних, а він привозив безбожні акти. Замісць малювати церкви, волочив ся по лїсах і полях та мазав, лихий знає, що. Не розуміли його, а він їх не хотїв розуміти. Не старав ся. Вічне непорозуміне.

А тепер чи буде лїпше? Чи піймуть його ті, що глядїти-муть на його образ... Чи задрожить їх душа тими почуванями, і чи оживуть їх мозки иншими гадками, які ворушили його єством, нім з білого полотна вчинив ся отсей твір штуки? Чи?... і сумнїв, як павук, почав снувати довкола нього свою сїру сїтку.

VI.

Раз забув замкнути двері і — стало ся нещастє; прийшов його товариш, той, що колись радив йому „не брати собі до серця".

Увійшов тихо, як кіт, і довгу хвилю стояв за плечима, та дивив ся на образ.

„Славно!" — крикнув нараз, кидаючи на знак вдоволеня палицею на ліжко, а шапкою на землю.

„Грім би тя тріснув, таж то архитвір, пане брате! Ну, ну, дивіть ся, люди! Така зелена нужда, а малює таке прекрасне, таке рожеве, таке тепле тіло, хоч цілуй!"

— Ходиж, сарако, най тебе за той подвиг „обслиню".

І не чекаючи згоди, вхопив товариша в обійми.

А потім говорив як нанятий.

„Знаєш, Петро дістав запомогу, а Лис продав свої богомази якомусь старому бовванови. Піддурив його, котюга. Любчика викинули зі школи, бо наговорив професорови немилих „комплїментів", а Малий побив ся з Худобою в каварни, стріляли ся навіть, але у воздух. Потім в „зеленій коршмі" запивали згоду. Худоба вернув до дому замакітрений і посварив ся з Манькою. Мабуть розстали ся на віки. А Хлопінському дала моделька в лице. Та, знаєш, що її називали ми бездомною кіткою."

І так безконечно.

Були то звичайні, майже щоденні пригоди малюючої братії, і давнїйше Рута не звертав би на них уваги, але тепер вражали вони його незвичайно, як щось страшенно гидкого, глупого і неймовірно подлого. Слухав, розплющивши очи, як би нараз збудив ся з довгого сну і не міг пригадати собі, де він є і що з ним дїєть ся. Здавало ся йому, що якась злобна рука відчинила нараз незриме віконце до иншого сьвіта і тепер віє відтам на нього такий гнилий, немилий, хоч живий воздух.

„І в такий сьвіт і між таких людий пійде мій улюблений образ — майнуло йому нараз через голову. „І будуть вони дотикати ся його своїми нечистими руками і будуть дихати на нього своїм поганим віддихом і будуть обкидати його грішним зором і безсоромними словами."

А товариш говорив дальше.

„Отже ти замкнув ся перед нами і творив. Хитра з тебе штука, небоже! А ми думали, що тебе яке лихо взяло. Ну, ну! Будуть з тебе люди, мій хлопче! Але можеб ти собі хоч раз на тиждень казав розпалити в тій „робітни", бо тут зимно, як у псярни. Аж страшно дивити ся на ту добродійку, босу по саму шийку. Таж їй зимно! Ще посиніє і шкода такої гарної краски. Особливо..." — тут Рута хотїв спинити сей потік слів, але не міг. Товариш говорив дальше. „А може ти, хлопче, грієш ся в такий спосіб, га? Коли так, то ґратулювати; дешеве топливо. А, кажу тобі, можна! Гей, милий Боже, колиб так жива — йой!"

Рута був лютий. Чув, як кров підходить йому до голови і як руки починають свербіти.

А товариш, попавши раз на любу тему, не думав її так скоро покидати..

„Тільки трошки замарна — як небіщик Петроній казав — завузка, знаєш де? — за ґотицька. І ноги за тоненькі. А оттут, бачиш, тут не зашкодило би більше тіла. То бере чоловіка. Розумієш?"...

Рута не втерпів.

„Розумію — почав підносячи голос — розумію, що ти є неук, філїстер, найзвичайнїйший скот в гавельоку. У тебе нема розуміня штуки, правдивої, чистої і безгрішної, як сонце. Ти дивиш ся на всьо своїми брудними очима. Геть менї відси! Геть, щоби тут твоїм духом не пахло. Геть!"

„Що тобі? — питав ся здивований товариш. — Ти здурів, або вдаєш дурного. А може ти в горячці?"

„Нї, я здоровий, тільки ти, тільки ви всї хорі на страшну, невилїчиму недугу, що зоветь ся — людська гниль! Я не жартую, лиш кажу тобі в останнє, виноси ся відси і не зневажай своїм гидким зором того чистого твору. Геть менї з хати!"

VII.

Рута лишив ся сам. Чув, як його товариш скорими кроками біг по сходах, повторяючи слова: шалений! Чув, як він луснув входовими дверми і як хідником почалапав до міста.

Здавало ся йому, що з тими кроками втїк від нього послїдний відгук сьвіта.

Хвилю слухав, чи не верне, а відтак сїв перед образом і дивив ся на нього таким зором, якби опрощеня просив за зневагу, якої став поневільною причиною. Більше того не буде... Не буде? Хто йому ручить за се, що справдї не буде, що лиш очи добрі та чисті глядїти-муть на неї, що тільки красні та безвинні почуваня родити-муть ся в душах видців під її вражінєм?

Хто?...

І над його понурену голову почав спускати ся зі стелї великий стоногий павук і обмотувати його ніжними, як дрожаня етеру, а сильними, як сталеві шнури, сїтками своєї сїрої пряжі — сумнїву.

На дворі робило ся темно і почав падати сніг. Зразу білий, легкий, рідкий, як вишневий цьвіт, потім густійший, як лебединий пух, а вкінци зовсім густий і грубий, як сіра, зимна занавіса. Хвилю заняв його той вид і навіяв якісь далекі, любі споминн.

Ось він дитиною малою розплющує цікаві очи і видить в хатї якусь дивну ясність. Стає на рівні ноги і глядить у вікно. Перший сніг. Гей, радости дитяча, невибаглива, щира а велика! Не заступить тебе ніщо, ніщо у сьвітї!

Санки, повзанка на потоці і велика біла баба...

То колись. А тепер пуста кімната, самотна непевність і трівога.

Сніг паде, чимраз густійший. Темніє біла занавіса. В хатї робить ся чорно, аж якось брудно, буро.

Очи Рути відвертають ся від вікна і падуть на образ. Видять його, хоч темно. Видять то тіло, що криєть ся в ньому, як цінний скарб в дорогоцінній посудї.

І як можна на такий вид дати приступ до свого серця якому иншому гостеви крім краси і добра? Не розуміє...

В ту хвилю зпоза образу вихиляють ся якісь злобні очи і якісь глумливо викривлені уста шепчуть до нього: „Дикі вимоги, безосновні бажаня! І за що ти, шалений чоловіче, вигнав свого товариша з хати? За якусь вимріяну непорочність, що здавна належить до історії. Дитино! Таж вона сама висьміяла би тебе, як фантаста, як артиста з пустим жолудком, якому по кишках починає дур грати. Вона, що добровільно продала себе з душею і тїлом, чуєш? — З тим ясним, з тим прекрасним тїлом!"

„Брешеш! — кричить Рута. — Не продала! І не добровільно. Я знаю, я всьо знаю. Ніхто не знає, лиш я! я!... А хоч би навіть продала, хоч би навіть — так що? Тодї мій твір ще міцнїйший, яко незмінимий відблиск змінчивої краси. Але вона не продала. Я знаю, я один знаю... Се лож, се подла клевета — кричить, опускаючи ся на своє місце.

Знов сніг, знов темрява брудна і знов ті злобні очи.

„Ніщо не єствує в собі, лиш у нас, — говорять глумливо викривлені уста. — І її не знав ти такою, як була сама про себе, лиш такою, як відбила ся в тобі. Себе ти любив в нїй, самолюбе.

Не з води, анї з огню повстав сьвіт а з самолюбства! І навіть той твій образ, пригадай собі з чого повстав? З обидженої гордости, з зависти і з охоти переконати сьвіт про свою силу! Ах, яке чисте жерело! Правда? Ти думаєш, що я нічого не знаю. Сьмій ся, я знаю всьо, знаю!..." і криєть ся за образ.

„Так — відповідає пригноблений Рута. — Так. В самолюбстві почав я свій образ, то правда. Але я визволив ся з нього, я прозрів і позбув ся тих оков, що путають людського духа у його безнастаннім змаганю до ідеалу. Я тепер вольний!"

„Вольний? А чомуж тобі не байдуже, хто і як глядїти-ме на твій образ, хто і що думати-ме перед ним, хто і що говорити-ме про нього? Відповідж, мій ти визволений з пут еґоїзму, висший людський духу!... Мовчиш?... Неміч! Неміч! Неміч! — кричать викривлені уста і тими словами, як батогами, женуть його в якусь пустку, в якусь западню безконечну, повну неясних гадок, відорваних слів, вражінь і споминів непевних, а як блискавки скорих.

Летить посеред них довго — довго, аж нараз опиняєть ся в сали. Образи, різьби, нарід. Перед його образом товпа. Приглядають ся, жартують, сьміють ся. Панове залицяють ся паням, панночки соромливо відвертають очи. „Як можна — говорять — такі неприличні малюнки вивішувати на публичний вид!"

„Трудно — відповідає один з редакції найповажнїйшого дневника — штука, культура, поступ, — трудно!" і витягає з кишенї міру.

Мірить образ, здовж і вшир, мірить руки, ноги, голову і записує всьо як слїд. Потім відходить з міною побідника. На його місце приходить другий, в чорних склах на носї і критикує краски. По нім приходять невиспані панове і заспані панї, невчені знавцї і слїпі меценати і тому хороводови, що плює, сичить, огидить словами, зором, гадками — нема кінця.

„Проч! — кричить Рута, зриваючи ся зі сну — проч від мого образу!" — але в тій хвили чує якийсь гамір. Не знає, чи в снї, чи на яві; наслухує і переконуєть ся, що то перед його дверми перечить ся сторожиха з лікарем. Не хоче його пустити. „Всякі наслїдки беру на свою відвічальність!" каже вкінци лікар, і глупа жінка відчиняє двері. Рута рад вискочити вікном, або влїзти в піч, або провалити ся крізь землю, але нема як, бо лікар вже подає йому свою товсту руку, а маленькими чорними очима сверлує його наскрізь. „Як можна — говорить, клепаючи Руту по рамени — як можна не покликати мене! Я щойно вчера довідав ся від вашого товариша, що ви хорі і приходжу."

„Алеж я здоров, здоров, здоровійший від вас!" — боронить ся Рута.

Лікар усьміхаєть ся і зацитькує його, як малу дитину.

Так, не перечу, всї ми хорі. Весь сьвіт хорий. Але то недуга хронічна, до якої люди привикли. От, возьмім, примірово, віспу. Яка вона була люта, коли вперше зявила ся в Анґлії в роцї..."

Рута знов хоче перебити, але лікар не зважає на нього. Він розуміеть ся на тім. Преціньж кільканайцять лїт лїчить нервових синів штуки, збираючи в нагороду ґалєрію їх творів.

„Навіть до холєри привикли ми, пане. І возьмім приміром статистику..."

„Алеж прошу мене звільнити від науки медицини, — кричить Рута — бо вона мене зовсім не обходить, а нї, то я..."

„Тільки спокою, — відповідає лікар — придержуючи його в кріслї. Ви преціньж мущина, так пануйте хоч трохи над собою. Нервові недуги потрібують трохи спільної працї лікаря і недужого. Будьте ласкаві, покажіть менї руку."

„Не покажу, менї не хочеть ся, я, я зовсім не маю руки" — відповідає роздратований Рута.

„Ага! Ви не маєте руки", притакує з дивною усьмішкою лікар.

„Коли так, то підождемо. А тимчасом оглянемо образ. Красно! Чудесно! Лиш раджу не малювати дальше. Думаю, що я якраз прийшов у хвили, коли годило ся відложити пензель. Але все таки, позвольте, що зроблю вам одну замітку".

„Жадних заміток! — крикнув Рута — анї одного слова!"

„Ага, так, розумію. Отже анї слова. Тільки скажіть менї, як ви закажете людям говорити і писати про свій образ. Твори штуки стають власностию загалу і з хвилею, коли переступають поріг робітнї, піддають ся загальному осудови. На се нема ради."

„Нема ради" — повторив Рута і задумав ся, а по хвили крикнув несамовито:

„Є! Власне, що є!" — і вбив ніж в рожеву грудь чудової дівчини, та став безмилосерно шматувати свій образ.

„Шалений! Що робиш? Спамятай ся!" — кричав лікар, імаючи його за руку і борикаючи ся з ним, як з безумною зьвіриною.

Хвиля глухого шамотаня двох тїл, потім крик, дикий і нелюдський, потім тупіт на сходах там і назад, туркіт воза, скрип дверий і тихо...

За возом дивить ся сторожиха і сумно киває головою: „Кара божа, говорить зітхаючи. — Не буде йому добра, ой не буде. Ребра поломлять. А казалам, як би так Матінку сьвяту, або хоч чудотворного Миколу намалював, — не послухав."

В пусту кімнату на пошматований образ паде зимове, ясне та холодне сонце.